

IGRA U SRBIJI XX VEK

Dolazak ruske emigracije u Srbiju posle Oktobarske revolucije 1917. u Beograd dao je značajan impuls razvoju nauke, likovne umetnosti, arhitekture, pozorišne i baletske umetnosti. Najvažniji predstavnici su bili Klaudija Isačenko, nastavnik baleta u Glumačko-baletskoj školi, Jelena Poljakova, prva solistkinja Marijinskog teatra u Petrogradu i Margarita Froman, soliste Boljšog teatra kao kao koreograf i kao pedagog koja je oformila i balet u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, Nina Kirsanova. Veoma brzo ruskim balerinama i baletskim igračima su se priključili njihove učenice Anica Prelić, Sonja Stanisavljević, Nata Milošević i Nataša Bošković.

IGRA U SRBIJI IZMEĐU DVA SVETSKA RATA

- U periodu između dva svetska rata nastaje uspon rada amaterskih pozorišta u kojima su mogli da se ostvare različiti eksperimenti na planu umetničke igre i pozorišta. Spomenimo tzv govorne horove po ugledu na ideje Ervina Piskatora i Johanesa Rajnharta, koji su osnovani u Kulturno-umetničkom društvu „Abrašević” (voditelj Pavle Stefanović, muzikolog) i u Vojvođanskoj studentskoj menzi, koju je vodio Jovan Putnik (1914-1983). Omladinci su obučavani u oslobođenom pokretu Rudolfa Labana, u okviru hora pokreta koji je vodio Lujo Davičo, rukovodilac Studija Dalkrozove ritmike. U dijalogu sa pomodnim sintetičkim pozorištem, a zbog odbijanja Narodnog pozorišta da uvede inovacije u radu, mladi Beograda osnovali su Omladinski studio za sintetičko pozorište. Cilj je bio da se napravi sinteza teksta, muzike, pokreta i likovne umetnosti u predstavi. Govorni hor „Abrašević” je bio zabranjen 1938. godine jer je bio snažno propagandno sredstvo komunističke partije tako da su oni svoju delatnost nastavili radom na selu. Interesovanje za folklor je posebno podsticao Emil Hajek.

LUJO DAVIČO

- Lujo Davičo je rođen 1908 u Beogradu u poštovanoj jevrejskoj porodici. Tokom prvog svetskog rata samohrana majka Streja je odvela svoje sinove u Švajcarsku kod svog devera Hajima. Za vreme boravka u Švajcarskoj Lujo je pohađao školu euritmike Emila Žaka-Dalkroza. Dalkrozov metod je bio zasnovan na fiziologiji pokreta i disanja a nije bio interpretacija formi klasičnog baleta. Pored pohađanja Prve muške gimnazije Davičo je nastavio svoje usavršavanje u domenu igre u Školi za ritmiku i plastiku Mage Magazinović. Maga Magazinović je bila Dalkrozobva učenica 1923-1913. Lujo Davičo je posle završene gimnazije i Škole mage Magazinović ponovo otišao u Ženevu gde je posle trogodišnjeg studiranja diplomirao 1930. na Institutu Žak- Dalkroz. Davičo je putovao po Srbiji i proučavao folklor tako što je igrao u kolima i zapisivao korake uz pomoć labanotacije. Interesovanje za folklor je posebno podsticao Emil Hajek. Međutim, posle dve predstave koje su dobile širok odjek, Studio se ugasio zbog odlaska Silvija Bombardelija, kompozitora i Jovana Putnika, reditelja, na rad u Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu. Kada je Jugoslavija kapitulirala 1941. godine većina rođaka Luja Daviča je pobijena u koncentracionim logorima, a on je uspeo da se prebaci u Nikšić gde je jedno vreme radio kao konobar. Bacio je bombu u hotelu u Podgorici gde je bio skup italijanskih oficira 1942. ali je tada i sam bio povređen. Podaci o tome kako je završio su kontradiktorni.

JOVAN PUTNIK

- Jovan Putnik (194-1983) . Od formalnog obrazovanja završio je Filozofski fakultet i dramski odsek Muzičke Akademije u Beogradu a bavio se pedagogijom (profesor gimnazije u Beloj Crkvi, profesor i direktor Učiteljske škole u Vršcu, profesor u Učiteljskoj i Višoj socijalno-pedagoškoj školi u Zagrebu, u srednjoj pozorišnoj školi u Novom sadu i profesor i direktor Dramskog studija u Zrenjaninu., Režirao je u Drami i Operi u SNP-u Novi Sad, u Drami i Operi Narodnog pozorišta u Beogradu, Zenici, Kruševcu, Zrenjaninu i Parizu. Putnika je po sopstvenim rečima zanimalo let u mikrokosmos u mišlju skrivenu ljudsku egzistenciju. Pored rediteljskog i pedagoškog rada bio je i urednik za kulturu Radio Beograda, pozorišni kritičar Borbe, Večernjih novosti, Dnevnika Radio Novog Sada. Bio je reditelj koji je umeo da da posebnu dimenziju pozorištu otkrivanjem tajne scenskog pokreta u prostoru. Putnik je u mlađim danima završio kurs ritmike Žaka Dalkroza koji je u Muzičkoj školi Stanković držao Lujo Davičo. Zatim se usavršavao u jednom od Labanovih Instituta za igru u Laksenbergu kod Beča. Bio je učenik i kod Meri Vigman u Drezdenu.

MAGA MAGAZINVIĆ

- Diplomirani filozof Maga Magazinović (1882-1968) se amaterski bavila glumom u „Abraševiću” ali je po preporuci Joce Savića otišla u školu čuvenog reditelja Maksa Rajnharta (1909-1910) u Berlinu da bi paralelno izučavala ples Isidore Dankan, oslobođeni pokret Rudolfa Labana i metodu ritmičke gimnastike i plastike Žaka Dalkroza. Po povratku u Beograd Maga Magazinović je želela da naučeno proveriti u praksi zbog čega se obratila Miloradu Gavriloviću, glumcu, reditelju i tadašnjem upravniku Narodnog pozorišta u Beogradu (1861-1931) koji ju je odbio. Ne razmišljajući šta bi bilo kad bi bilo, Maga Magazinović je pokrenula Školu za ritmiku i plastiku koju je vodila od 1910-1935. Njena škola koju su pohađali amateri i budući profesionalci je bila rasadnik talenata i promotera plesa ne samo u Srbiji već i u Hrvatskoj (Ana Nej Maletić). Kombinovanje modernog plesa i folkloru koje je započela Maga Magazinović u KUD-u „Abrašević” nastavila je Smiljana Mandukić i predstavama koje je izvodio baletski ansambl Ateljea 212. Jedna od njenih učenica je bila Nela Antonović koja je 1984. osnovala Teatar Mimart u Studentskom kulturnom centru u Beogradu.

SMILJANA MANDUKIĆ

- Smiljana Mandukić (Beč, 1908-Beograd, 1992), balerina, koreograf i pedagog modernog baleta se posle klasičnog baletskog obrazovanja konačno pronašla na časovima [Gertrude Bodenvizer](#) na bečkoj [Akademiji za izvođačku umetnost](#), gde se upoznala sa modernim baletom Isidore Dankan na časovima njene sledbenice [Grete Vizental](#). Smiljana Mandukić je kao i Maga Magazinović bila na izvoru najnovijih istraživanja u domenu plesa koji se kasnije razvio u pravcu teatra pokreta. Sa samo 23 godine napušta profesionalnu baletsku karijeru i 1931. Posle diplomiranja na bečkoj Akademiji otvara svoju školu „ritmike i plastičnih igara“. Nakon Drugog svetskog rata predaje ritmiku i scenski pokret na dramskom odseku Muzičke Akademije, a zatim radi kao profesor modernog baleta u baletskoj školi „Lujó Davičó.“ Kombinovanje modernog plesa i folklora koje je započela Maga Magazinović nastavila je Smiljana Mandukić svojim delovanjem u KUD-u „Abrašević“ od 1955. i predstavama koje je izvodio Beogradski savremeni balet Smiljane Mandukić. Jedna od njenih učenica je bila Nela Antonović koja je 1984. osnovala Teatar Mimart u Studentskom kulturnom centru u Beogradu, Sanja Krsmanović Tasić, bivša glumica Dah teatra i osnivač Hleb teatra, Vera Obradović, plesačica, koreograf i profesor scenskog pokreta na Fakultetu dramskih umetnosti u Prištini smeštenom u Kosovskoj Kamenici.
- Youtube.com Kad je Beba Bee stigla u Beograd 39.04

KOREODRAMA

- Osamdesetih godina XX veka kao odgovor na klasični balet pojavila se forma koreodrame. U koreodrami akcentat je bio na pokretu u kontekstu nekog dramskog teksta. Preteča koreodrame su nekonvencionalni baleti Vere Kostić (učenica Jelene Poljakove) koja je razvila plodnu saradnju sa Sonjom Vukićević. Njihova najpoznatija saradnja je bila na delu Pomračenje. Sonja Vukićević je bila protagonistkinja i čuvene koreografije povodom Dana mladosti - Titovog rođendana u režiji Paola Mađelija, koreografiji Damira Zlatana Fraja i sa muzikom Ksenije Zečević koja je anticipirala kraj Jugoslavije nekoliko godina kasnije. U svojim koreografijama *Proces*, *Alchajmerovu simfoniju*, *Cirkus istoriju* i *Makbet/ONO* pokazala je kako moderna igra doseže pozorišnu dimenziju. Nada Kokotović je kao plesačica, koreograf i reditelj bitno uticala na predstave KPGT-a u sadejstvu sa rediteljem Ljubišom Ristićem. Dejan Pajović je sa svojim koreografijama *Dom Bernarde Albe* Frederika Garsije Lorke i *Slika Dorijana Greja* po motivima oskara Vajlda zahvaljujući Jovanu Ćirilovu uspeo da se nametne i za program BITEF-a.
- Youtube.com - 24 BITEF 356 Dom Bernarde Albe; režija i koreografija Dejan Pajović 0.45''
- U teoriji postoji više izraza koji karakterišu predstave slične koreodrami: plesno pozorište, umetnička igra i teatar pokreta koji u sebi sadržava predstave koje imaju elemente borilačkih veština, istočnih tradicionalnih veština, postmodernog plesa, buto plesa itd.